

Egy fontos terület, amire figyelni kell — otthon is!

<http://fejlesztok.hu/segedletek/pedagogiai-segedletek/128-beszedeszleles-es-beszedmegertes-fejlesztese-iskolas-korban.html> Bartók Erika (részlet a cikkből)

A beszédészlelés és a beszédmegértés jelentősége

A gyermek iskolába kerülése nagy változást jelent mind a kisgyermek, mind a család életében. Ennek a változásnak a mértéke és a hatása azonban nagyon különböző lehet: az örömteli iskolába járástól és a sikeres tanulástól kezdve a kisebb-nagyobb csalódásokon, átmeneti vagy hosszan tartó sikertelenségeken át a komoly problémákig, az elkeseredésig, a kudarcélményekig.

A leggyakoribb problémák

Ha a gyermek anyanyelv-elsajátítása zavart szenved, az tanulási nehézségekhez vezet. Az olvasás-írás nem megfelelő szintje figyelhető meg. Gyakori eset, hogy a szülő túlzásba vitt gyakoroltatással igyekszik gyermekének segíteni, ez óriási energiákat emészt fel, de az eredmények csak ún. látszateredmények. A probléma okait kell feltárni, és a képességeket fejleszteni, amelyek aztán elősegítik a jobb teljesítményeket.

Az olvasás elsajátításának, a tanulásnak az alapja az életkornak megfelelő beszédészlelési és beszédmegértési teljesítmény.

Az otthoni segítség fontossága

A beszédészlelés és a beszédmegértés fejlesztése szülői segítséggel oldható meg a legjobban.

A család mindennapjaiban működik a legnagyobb és legbiztosabb hatásfokkal.

Anya, apa, nagyszülők, testvérek sokat tehetnek a fejlesztés érdekében.

Természetesen ez "játékos" fejlesztés kell, hogy legyen! Legyünk türelmesek a gyermekkel!

Természetesen nagyobb probléma esetén a gyermeket szakemberhez kell vinni, aki a számára megfelelő terápiát nyújtja.

A beszédészlelés fejlesztésének lehetőségei játékkal, otthon

— *Szógyűjtések*: a gyermekkel közösen gyűjtünk rövid, egy szótagú és nagyon hosszú szavakat is. Gyűjthetünk olyan szavakat, amelyeknek valamilyen kapcsolatuk van egymással, iskolához, lakáshoz, szülők munkájához, tantárgyakhoz stb. köthetők. Azonos főfogalom alá tartozó szavak gyűjtése, gyümölcsök, virágok, járművek, rokonság stb.

— *Szóláncc*: többen játszhatják, az első mond egy szót, a következő megismétli, és hozzátesz egy újabbat, a következő már három szót mond: mese, mese-gyűrű, mese-gyűrű-ház...

— *Szóláncc másképpen*: Minden új szó az előző utolsó hangjával kezdődjön: bogár-rémes-síp-pici...

— *Hangokból szóalkotás*: hangonként ejtem ki a szót, mire gondoltam? Később a gyermek bontsa a szavakat hangokra.

A beszédmegértés fejlesztése, akár otthon is!

— **Kommunikációs helyzetek:** spontán beszélgetés a gyermekkel különféle témákról. Olyan témát válasszunk, ami érdekli a gyermeket, az élményeivel kapcsolatos, pl. filmhez kötődő, olvasott könyv, az "élet dolgai" (vásárlás, főzés, hétvégi időtöltés, iskolai események).

Mindig **szánjunk rá időt**, hogy meghallgassuk gyermekünket, ha közlésigénye van, de ne ostromoljuk direkt

kérdésekkel! Esetleg **kezdjük el mesélni** neki saját aznapi élményeinkről, és várjuk ki, míg ő is elkezd mesélni.

Fontosak a **közös tevékenységek** közbeni ún. háttérbeszélgetések. Vonjuk be a házimunkába, játszunk vele,

rajzoljunk együtt, barkácsoljunk, és közben sokat-sokat beszéljünk! A felnőtt kezdeményezzen, de sose beszéltesse a gyereket direkt erőltetve, nehogy lelki problémákat okozzon. Beszéljünk lassan, tagoltan!

A jellegzetes arcmimika, és gesztusok sok mindent elárulnak a gyermekben lejátszódó folyamatokról, információt közölnek a bizonytalanságról, a kellemetlen érzésről, tanúskodnak az értési nehézségekről.

Ha a gyermek nézi a felnőtt arcát, az jelezheti azt, hogy szüksége van az ajakmozgás közvetítette

pluszinformációra, s jelezhet természetesen egy nyitottabb egyéniséget is. Az a gyermek, aki rendszeresen nem szívesen néz a beszélgető partnerre, az szorong, nehézsége van, befelé forduló személyiség. Meg kell próbálkozni a gyermek feloldásával.

— **Felolvasás után történő beszélgetés:** a felnőtt olvasson fel könyvből, újságból, folyóiratból, a gyermek is lássa a képeket, rajzokat, ábrákat. A téma kapcsolódjon a gyermek hobbjához, sport, számítógép, repülő, divat, táncolás, állatok, csillagok stb. Lassú, tagolt olvasás legyen, ha a gyermek közbekérdez, beszéljünk vele! Az olvasás végén beszéljünk a hallottakról.

— **Szókincs:** ha új, számára ismeretlen szóval találkozik a gyermek, azt mindig magyarázzuk el neki. Kérdezés nélkül is magyarázhatunk szavakat, amikről úgy gondoljuk, nem érti.

Szógyűjtésekkel bővíthetjük a gyermek fogalmait. Azonos fogalomkörbe tartozó szavak, ellentétek, rokonértelmű szavak, tantárgyakra jellemző szavak, ezek megmagyarázása, szavak meghatározása, körülírása.

— **Visszamondatás:** mondjunk el egy történetet, majd kérjük meg a gyermeket, hogy mondja vissza. Ismételjük meg a kérést két nap elteltével, figyeljük meg mennyire emlékszik.

— **Értésellenőrzés:** egy rövid történet elmesélését követően kérdéseket teszünk fel. Következtetéseket vonatunk le, összefüggéseket figyeltetünk meg. Egy magasabb fokozaton ő kérdezzen minket.

Mesebefejezés másképp:

Elkezdjük mesélni valamelyik közismert klasszikus mesét a gyermeknek, pl. Hófehérke és a hét törpe.

Elérünk egy bizonyos részéhez, majd felvetjük, hogy mi lett volna, ha... Ha a gonosz mostoha nem is lett volna gonosz, vagy a hét törpe helyett mással találkozik Hófehérke, vagy épp nem harap bele a mérgezett almába..

A fantázia, képzelet erejét használva fejezze be a gyermek a mesét, vagy találjunk ki közösen történeteket. A szóbeli közlést követően készíthetünk rajzot is, esetleg színes papírokból kivágva a formákat ragasztgathatunk illusztrációt a meséhez.